

Kozjanski
park

POROČILO
O IZVEDBENIH UKREPIH KOZJANSKEGA PARKA
V OKVIRU SKLADA ZA PODNEBNE SPREMEMBE 2024

Podsreda, december 2024

8. IZVAJANJE UKREPOV OHRANJANJA NARAVE NA PODROČJU PREPREČEVANJA IN OBVLADOVANJA VNOSA IN ŠIRJENJA ITV, OBVLADOVANJU VPLIVOV PODNEBNIH SPREMEMB NA MOKRIŠČA, OHRANJANJU IN OBNOVI EKSTENZIVNIH TRAVIŠČ

8.1 UKREPI ZA PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE VNOSA IN ŠIRJENJA ITV

Vzdrževanje vzorčnih površin brez ITV ob reki Bistrici, na relaciji Bistrica ob Sotli – Lesično, ki smo jih vzpostavili v letu 2021.

Naravovarstveni status:

- Kozjanski regijski park, ID območja: 1413, Zakon o Spominskem parku Trebče (UL SRS št. 1/81 in 42/86);
- Naravna vrednota: Bistrica na Kozjanskem s pritoki z ID: 8V, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115);
- Natura 2000 območje, Kozjansko ID: S15000033, Uredba o posebnih varstvenih območjih (UL RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - Odl. US, 3/14, 21/16, 47/18, 82/20).

V Kozjanskem regijskem parku smo znotraj zavarovanega območja skozi celo leto popisovali ITV in jih vnašali v aplikacijo Invazivke. Prav tako smo popisane ITV odstranjevali. Pri tem so nam poleg redno zaposlenih pomagali še študenti, dijaki, zunanji izvajalci in prostovoljci.

Veliko časa smo posvetili predvsem odstranjevanju ITV. Poleg spremljanja ITV na vzorčnih površinah, smo le te odstranjevali na več lokacijah. Poudarek smo dali odstranjevanju ITV ob vodotokih.

Lokacije odstranjevanja ITV:

- Ameriške zlate rozge (Bistrica ob Sotli, soteska reke Bistrice, Trebče, Podsreda, mlin Kukovičič, Pajn, Dupla, Čerčkovo, Brezovec pri Polju, Svete gore, Orlica, Tisovec, Osredek, Kerinov križ, Trobojnik, Olimje, Rudnica, Pecelj, Bizeljska vas, Križan vrh, Lastnič, Sušica)
- Enoletna suholetnica (Bistrica ob Sotli, soteska reke Bistrice, Trebče, Podsreda, mlin Kukovičič, Svete gore, grad Podsreda, Orlica, Osredek, Olimje, Bizeljska vas, Križan vrh)
- Topinambur (Bistrica ob Sotli, soteska reke Bistrice, Trebče, Podsreda, mlin Kukovičič, Kozje, Dupla, Lastnič)
- Žlezava nedotika (Bistrica ob Sotli, soteska reke Bistrice, Trebče, Podsreda, mlin Kukovičič, Kozje, Osredek, Kerinov križ, Olimje, Križan vrh)
- Japonski dresnik (Bistrica ob Sotli, Trebče, Podsreda, Bizeljska vas)
- Veliki pajesen (Bistrica ob Sotli, Podsreda, Križan vrh)
- Deljenolistna rudbekija (Bistrica ob Sotli, Podsreda, mlin Kukovičič, Kozje)
- Drobnocvetna nedotika (Bistrica ob Sotli, soteska reke Bistrice, Trebče, Podsreda, Svete gore)
- Navadna barvilnica (soteska reke Bistrice, Bizeljska vas)
- Pelinolistna žvrklja (ambrozija) (soteska reke Bistrice, Trebče, mlin Kukovičič, pot na grad Podsreda, Čerčkovo, Dupla, Bistrica ob Sotli, Zagaj, Podsreda, Svete gore, Orlica, Kerinov križ, Trobojnik, Osredek, Olimje, Rudnica, Križan vrh, Bizeljska vas, Lastnič)
- Davidova budleja (Brezovec pri Polju)
- Balfourova nedotika (Lesično, Svete gore, Zagaj, Osredek, Olimje)
- Sirska svilnica (Čerčkova domačija)

Vse odstranjene ITV so bile popisane in vpisane v aplikacijo Invazivke, kjer so poleg vrste in lokacije zbrani tudi podatki o datumu in površini najdbe.

Slika 1: Odstranjevanje pelinolistne žvrklje (ambrozije) ob kolesarski poti na grad Podsreda.

Slika 2: Prostovoljke iz Francije (skavtinje) odstranjujejo enoletno suholetnico pri gradu Podsreda.

Ostale aktivnosti v sklopu odstranjevanja ITV so napisane v spodnji tabeli:

Datum	Aktivnost
20.2.2024	odstranitev folije ob reki Bistrici (Levstikov mlin)
20.2.2024	odstranjevanje ponjave na vzorčnih površinah
26., 27.2.2024	odstranjevanje robinije v Župjeku
3.3.2024	izlov rdečevratke v Župjeku
7.3.2024	odstranjevanje robinije in pajesna v Župjeku
11.3.2024	košnja v Župjeku
28.3.2024	odstranjevanje robinije v Župjeku
2, 3.4.2024	odstranjevanje robinije v Župjeku
10.4.2024	odstranjevanje robinije in ostalih ITV v Župjeku
15.4.2024	dosajevanje v Župjeku
16.4.2024	dosajevanje v Župjeku
18.4.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku
22.4.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku
6.5.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku
8.5.2024	sejanje avtohtone travne mešanice na vzorčni površini pri Levstikovem mlinu
13.5.2024	odstranjevanje robinije in ostalih ITV v Župjeku

4.6.2024	odstranjevanje ITV na Oslici in Županovem bregu
4., 5.6.2025	odstranjevanje enoletne suholetnice pri gradu Podsreda
5.6.2024	puljenje, košnja ITV v Župjeku
6.6.2024	puljenje, košnja ITV v Župjeku
6.,7., 10.06.2024	strojno/ročno odstranjevanje ITV v Župjeku (cca.1 ha)
7.6.2024	puljenje, košnja ITV v Župjeku
10.6.2024	puljenje, košnja vzorčnih površin ob reki Bistrici pri Levstikovem mlinu in pri bobrišču (dresnik)
11.6.2024	puljenje sirske svilnice, košnja zlate rozge v sadovnjaku KP
17.6.2024	odstranjevanje zlate rozge, enoletne suholetnice in navadne barvilnice na parc.št. 1444 k.o. Bizeljsko (0,11 ha)
3.7.2024	odstranjevanje ITV v Dupli (cca. 0,25 ha)
10.7.2024	puljenje dresnika na vzorčnih površinah ob reki Bistrici
17., 18.7.2024	pobiranje travnega semena v Jovsih
26.7.2024	ročno odstranjevanje ITV v Jovsih (cca. 0,25 ha)
31.7.2024	odstranjevanje ITV v Josih-mulčanje
1.-6.8.2024	mulčanje zarasti v Jovsih-LUŠTEK-vspostavitev mokrotnih travnikov
2.-6.8.2024	odstranjevanje ITV in lesne zarasti na mokrotnih travnikih v Jovsih (cca. 3 ha)
5.-9.8.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku (cca. 1,5 ha)
6.-8.8.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku
13., 14.8.2024	odstranjevanje ITV v Župjeku (cca. 0,5 ha)
21., 22.8.2024	odstranjevanje ITV in lesne zarasti na mokrotnih travnikih v Jovsih (cca. 1 ha)
21-23.8.2024	priprava površine za sejanje trave v Župjeku (cca. 4ha)
26.8.2024	puljenje žlezave nedotike – Osredek pri Podsredi
3.9.2024	puljenje ambrozije v Župjeku
5.9.2024	sejanje trave v Jovsih (cca. 4 ha)
11.9.2024	odstranjevanje pajesna ob križevem potu na Stare svete gore v Podsredi
23.9.2024	sejanje trave v Župjeku (cca. 2 ha)
4-18.11.2024	odstranjevanje zarasti na suhih travnikih na Vetrniku (cca. 1,5 ha)
5., 6.11.2024	strojno/ročno odstranjevanje ITV v Župjeku (cca. 2 ha)

Za odstranjevanje ITV smo nabavili zaščitno delovno opremo (oblačila, obutev), avtohtono travno mešanico, ki jo posejemo po površini, kjer so bile odstranjene ITV, folijo za pokrivanje travnih površin, rezervne dele in ostali potrošni material za orodja, ki se uporabljajo pri odstranjevanju ITV.

Večji popis ITV je potekal na območju Nature 2000 Bohor, ki spada znotraj meje Kozjanskega regijskega parka. Popisale so se vse prisotne ITV na njivah, trajnih travnikih, ekstenzivnih sadovnjakih, kmetijskih zemljiščih v zaraščanju in kmetijskih zemljiščih poraslih z gozdnim drevjem. Pri tem smo zaradi velikosti območja potrebovali pomoč zunanega izvajalca - Kje so tiste rožice, Karmen Gajšek s.p. Popis je potekal od 15. julija 2024 do 30. septembra 2024. podatki so se zapisovali v aplikacijo Invazivke.

Izsek poročila o popisu ITV na območju Nature 2000 Bohor:

Na skoraj vseh popisanih območjih je bilo zaznati prisotnost ITV. Najbolj pogosto jih najdemo v nižinskem svetu – razširjajo se iz cest, poti (semena pridejo s soljo, na gumah, podplatih ...), nadalje se rastline širijo z obcestno košnjo – mulčanje in prehajajo v notrajnost zemljišč; na terenu je bilo zaznati močno širjenje ITV kot posledica uporabe gradbene mehanizacije – neoprani gradbeni stroji, ki na novo prinesejo večje količine ITV s seboj na območje novogradenj ali drugih gradbenih posegov; semena tujerodnih rastlin pridejo tudi s kupljenimi semeni poljščin, še posebej koruze, tudi žita, tako najdemo

večje količine pelinolistne žvrklje (*Ambrosia artemisifolia*) na in ob njivah; tudi navadna košnja s kosilnico, ki je pred tem kosila na območju z ITV lahko razširja omenjene rastline – kar kaže neznačilna prisotnost pelinolistne žvrklje oz. ambrozije na nekaterih odmaknjenih travniških terenih. ITV najdemo celo na najvišjih nadmorskih višinah – najpogosteje in predvsem enoletno suholetnico (*Erigeron annuus*), ki lahko raste tako rekoč povsod, koder uspe zastajati voda pa je pogosto prisotna tudi kanadska ali orjaška zlata rozga (*Solidago* sp.). Kar nekaj razširitev tujerodnih invazivnih vrst je tudi posledica okrasnih zasaditev ob domovih ljudi in v okolici.

Tekom popisa se je zaznala velika in vsesplošna prisotnost enoletne suholetnice (*Erigeron annuus*) na skoraj vseh različnih terenih, rastlina je namreč zelo neobčutljiva in zmore rasti tako rekoč povsod. Je sicer enoletna ali dvoletna rastlina, kar pomeni, da je za odstranjevanje ob dovolj zgodnji košnji manj težav. V obrečnem in drugem vododržnem svetu je veliko čvrsto zakoreninjenih trajnic, ki jih je težje odstranjevati - ameriških zlatih rozg (*Solidago* sp.), žlezave nedotike (*Impatiens glandulifera*); obstajajo tudi nahajališča drobnocvetne nedotike (*Impatiens parviflora*) ter majhne površine balfourove nedotike (*Impatiens balfourii*). Zelo pogosta rastlina (posebej v bližini hiš, vinogradov, na gradbenih območjih) je kanadska hudoletnica (*Conyza canadensis*), tu in tam obstajajo primerki belkaste hudoletnice (*Conyza sumatrensis*). Kar nekaj je posledic okrasnih zasaditev - octovci (*Rhus typhina*) – ti so tudi najbolj vidno razširjajoči se, pavlovnije (*Paulownia tomentosa*), topinaburji (*Helianthus tuberosus*), deljenolistne rudbekije (*Rudbeckia laciniata*), cigarovci (*Catalpa bignonioides*), lovorikovci (*Prunus laurocerasus*), davidove budleje (*Buddleja davidii*), sirske svilnice (*Asclepias syriaca*), dresniki (*Reynoutria* sp.) - kjer je dovolj vode se dresnik z lahkoto in veliko močjo širi; zelo ekspanzivna je tudi rdečeščetinava robida (*Rubus phoenicolasius*), ki jo je najti zasajeno in razširjeno pri hišah (za okras, za užitne sadeže), v večjem množtvu pa na opuščeni zemljiščih. V okrasnih nasadih se najdejo tudi primerki japonskega kosteničja (*Lonicera japonica*). Ob cestah in njivah raste pelinolistna žvrklja (*Ambrosia artemisifolia*), v grmovju ali kot okrasni nasad je najti tudi navadno barvilnico (*Phytolacca americana*). Dve vrsti ni bilo možno označiti na seznamu, zato sem njihovo prisotnost dodatno zapisala z označbo prisotnosti "druge tujerodne vrste" - gre za navadno robinijo (*Robinia pseudoacacia*), ki marsikje intenzivno prevzema gozdove ter navadna kostreba (*Echinochloa crusgalli*) – znana kot trdovraten njivski plevel ali kot pobegla prebivalka travnikov.

8.1.1 KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI O INVAZIVNIH TUJERODNIH VRSTAH

Zagotavljanje povezovanja med upravljavci ZO in drugih javnih strokovnih institucij – izmenjava mnenj, nalog.

1. KAZALNIK: komunikacijske aktivnosti (3-5)

Izobraževanja:

- 17. 4. 2024: Zakaj je dobro poznati invazivne rastline? (predavateljica Simona Strgulc Krajšek, Festival nabiralništva; spletno srečanje)

Izvedli smo več različnih komunikacijskih aktivnosti, namenjenih ozaveščanju javnosti o problematiki ITV ter spodbujanju njihovega prepoznavanja in pravilnega ravnanja pri odstranjevanju. Na 16. Tradicionalnem pohodu po kozjanskih sadovnjakih smo ozaveščali udeležence o pomenu ITV in jih prepoznavali z naravi. Kot vsako leto, smo tudi letos na poletnih naravoslovnih taborih »Mladi varuh narave«, otroke ozaveščali o ITV in jih skupaj na terenu tudi odstranjevali. Na spletni stani, družbenih omrežjih in v lokalnih časopisih smo objavljali prispevke z informacijami o invazivkah in o rezultatih naših aktivnosti v povezavi z njimi. Prispevali smo tudi pri Festivalu divje hrane (FesDivjal), kjer so bila predavanja in delavnice spoznavanja rastlin, med njimi tudi ITV in njihova uporaba v kulinariki. Za IUCN smo sodelovali pri anketi o ITV v zavarovanih območjih in pomagali osnovnošolki pri seminarski nalogi na temo ITV.

S pomočjo rednih materialnih stroškov za ITV smo v letu 2024 nabavili promocijski material za ITV, katerega namen je ozaveščati ljudi o ITV. Natisnili so se letaki z informacijami in fotografijami ITV, ki se bodo v letu 2025 poslali med gospodinjstva prebivalcev občin, ki spadajo v območje Kozjanskega regijskega parka. Ostali promocijski material, kot so rokavice, majice, beležke, bomažne vrečke in keramične skodelice na katerih so predstavljene določene ITV z ilustracijo in zapisano kaj sploh ITV so pa se bo uporabilo, kot promocijsko darilo za udeležence na izvedenih prostovoljnih akcijah odstanjevanja ITV v našem zavarovanem območju. V okviru rednih materialnih stroškov se je pripravila tudi računalniška igra spomin o invazivkah. Tudi ta ima namen ozaveščati javnost o ITV, saj je zasnovana tako, da uporabnik med igro, torej na zabaven način spozna nekaj ITV, ki se pojavljajo pri nas. Predvsem je ta način spoznavanja z ITV lažji za otroke, zato imamo namen to igro uporabiti tudi za ozaveščanje o ITV tudi na šolah.

Poleg izobraževanja in ozaveščanja lokalnega prebivalstva pa smo za poskrbeli tudi za izobraževanje samih zaposlenih in sicer s strokovno ekskurzijo. Ta je bila izvedena 27. in 28. novembra. Obiskali smo zavarovana območja sosednje Hrvaške – Park prirode in geopark Papuk in Park prirode Kopački rit.

Slika 3: Izobraževanje udeležencev pohoda po kozjanskih sadovnjakih o ITV in prepoznavanje tistih, ki smo jih videli ob poti.

OBNOVLJENA GNEZDILNA STENA ZA ČEBELARJA

V Župjeku na Bizeljskem je narava spet dobila priložnost za obnovo in ohranitev ene izmed najbolj pisanih ptic pri nas – čebelarja. Ta čudovita ptica, znana po svojih živih barvah in izjemnih letalnih sposobnostih, se najraje zadržuje v peščenih stenah, kjer si izkoplje globoke rove za svoje gnezdo. Da bi jim omogočili varno in ugodno okolje za gnezdenje, smo v Kozjanskem regijskem parku obnovili peščeno steno peskokopa. Ta je že prej služila svojemu namenu, a je zaradi naravnega propadanja in zaraščanja z invazivnimi vrstami rastlin potrebovala osvežitve.

Projekt obnove je bil izveden v okviru Sklada za podnebne spremembe. Odstranili smo zarast na steni in našipe peska pod njo. Obnova peščene gnezdilne stene ni bila zgolj estetska, ampak tudi funkcionalna. Ekipa, ki je sodelovala pri obnovi, je poskrbela, da bo stena še bolj ustrezala potrebam čebelarjev. Ena izmed glavnih prednosti je večja površina stene, kjer si bodo lahko čebelarji naslednje leto izbrali najboljše mesto za izgradnjo rogov.

Poleg obnove stene smo izvedli tudi odstranitev invazivnih vrst rastlin, ki so se razrasle okoli gnezdilnega območja. Širša okolica, ki predstavlja življenjski prostor čebelarja, je

bila zaraščena tako z zelnatimi kot tudi drevnimi in grmovnimi invazivnimi vrstami. Odstranjevanje je v večji meri potekalo strojno, potrebnega pa je bilo tudi nekaj ročnega dela. Prazne površine smo nato zasejali z avtohtono travno mešanico. Invazivne rastline so zaradi izpodrivanja domorodnih rastlin ogrožale tamkašnji ekosistem. Z njihovo odstranitvijo smo ustvarili boljše pogoje za obnovo naravne vegetacije, kar bo koristilo tudi drugim tam živečim organizmom. Območje pod steno je zdaj bolj odprto in primernejše za načini prehranjevanja, kot ga ima čebelar. Čebelarji so namreč ptice, ki se hranijo predvsem z žuželkami, ki jih ulovijo

med letom. S tem bodo imeli odslej večje preletno območje in lažji dostop do hrane. Zaradi teh izboljšav pričakujemo, da bo nova gnezdilna stena že v naslednji sezoni privabila še več čebelarjev, kar je odlična novica za vse ljubitelje narave in opazovalce ptic. Čebelarji so vendarle ena izmed najbolj fotografiranih ptic v našem zavarovanem območju, saj s svojim živo obarvanim perjem očarajo vsakega obiskovalca. Da ohranimo in tudi povečamo populacijo čebelarja na območju opuščene peskokopa v Župjeku na Bizeljskem, so potrebna redna vzdrževanja, za katera bomo skrbeli v Kozjanskem regijskem parku. (Besedilo in fotografije: Karmen Jazbinšek, Kozjanski park)

Čebelar na veji robinije.

Del gnezdilne stene lani.

Del gnezdilne stene letos.

Obnavljanje stene. (Foto: Toni Preskar)

Čebelarji počivajo na steni.

Slika 4: Članek o obnovi gnezdilne stene v lokalnem časopisu.

Slika 5: Utrinki s Festivala divje hrane. Na sliki je pica s pestom iz ITV.

8.1.2 VZDRŽEVANJE IN OBNOVA DODATNIH POVRŠIN BREZ ITV ZNOTRAJ GNEZDIŠČA ČEBELARJA

Vzdrževanje in obnova dodatnih površin brez ITV znotraj gnezdišča čebelarja Celotno območje je veliko 10,63 ha. Uredili smo že okvirno 1 ha območja. V letu 2024 bomo uredili predvidoma 1,5 ha.

Naravovarstveni status:

- Kozjanski regijski park, ID območja: 1413, Zakon o Spominskem parku Trebče (UL SRS št. 1/81 in 42/86);
- Naravna vrednota: Gnezdišče čebelarja z ID: 1930, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115).

2. KAZALNIK: izvedeni ukrepi – vzorčne površine znotraj gnezdišča čebelarja

V peskokopu Župjek na Bizeljskem, kjer se nahaja pomembno gnezdišče čebelarja, ogrožene in zavarovane vrste ptice, smo letos izvajali obsežna vzdrževalna dela. Gnezdišče je del zoološke in geološke naravne vrednote državnega pomena, zato je njegova ohranitev ključna.

Širša okolica, ki predstavlja življenjski prostor čebelarja, je bila zaraščena tako z zelnatimi kot tudi drevesnimi in grmovnimi invazivnimi tujerodnimi vrstami. Odstranjevanje je bilo večkratno in je v večji meri potekalo strojno, potrebnega pa je bilo tudi nekaj ročnega dela. Prazne površine se je nato zasejalo z avtohtono travno mešanico. Invazivne tujerodne rastline so zaradi izpodrivanja domorodnih rastlin ogrožale tamkajšnji ekosistem. Z njihovo odstranitvijo smo ustvarili boljše pogoje za obnovo naravne vegetacije, kar bo koristilo tudi drugim tam živečim organizmom. Območje pod steno je sedaj bolj odprto in primernejše za način prehranjevanja, kot ga ima čebelar. Zaradi zaraščanja z ITV je obnovo potrebovala tudi peščena stena peskokopa, kar je še ena izmed pomembnih izboljšav pri ohranitvi čebelarja.

Sliki 6 in 7: Strojno odstranjevanje ITV in obnavljanje stene peskokopa.

Slika 8: Del gnezdilne stene leta 2023 (zgoraj) in isti del leta 2024 (spodaj).

8.1.3 VZDRŽEVANJE VZPOSTAVLJENIH VZORČNIH POVRŠIN OB REKI BISTRICI

Ciljno izvajanje monitoringa ciljnih ITV v prednostnih območjih (visokodebelni travniški sadovnjaki in površine ob vodotokih).

Naravovarstveni status:

- Kozjanski regijski park, ID območja: 1413, Zakon o Spominskem parku Trebče (UL SRS št. 1/81 in 42/86);
- Natura 2000 območje, Kozjansko ID: S15000033, Uredba o posebnih varstvenih območjih (UL RS št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - Odl. US, 3/14, 21/16, 47/18, 82/20);
- Naravna vrednota: Bistrica na Kozjanskem s pritoki z ID: 8V, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115).

3. KAZALNIK: izvedeni ukrepi – vzorčne površine ob reki Bistrici (3 lokacije)

Na vzorčnih površinah ob reki Bistrici smo tretje leto zapored izvajali vzdrževanje z redno košnjo in ročnim odstranjevanjem ITV. Ob tem na vseh vzorčnih površinah spremljamo stanje in ob pojavu ITV takoj reagiramo z ukrepi odstranjevanja. Na dveh vzorčnih površinah, ki so bile prekrte s folijo (na prvi se je pojavljal japonski dresnik na drugi pa različne ITV), smo letos le to odstranili.

Slika 9: Odstranjevanje folije na vzorčni ploskvi ob reki Bistrici.

8.1.4 VZDRŽEVANJE VZPOSTAVLJENE VZORČNE POVRŠINE OB RIBNIKU TREBČE

4. KAZALNIK: izvedeni ukrepi – vzorčna površina Trebče

Vzorčno površino ob ribniku Trebče, kjer smo pred tremi leti izvedli obsežno strojno odstranjevanje dreves robinije ter ročno odstranjevanje ambrozije in enoletne suholetnice, smo letos vzdrževali. To je vključevalo večkratno košnjo travnatih površin, medtem ko smo ambrozijo in enoletno suholetnico ponovno odstranjevali ročno. S tem preprečujemo širjenje invazivnih tujerodnih vrst na območje ribnika, ki je pomemben habitat, predvsem za dvoživke.

8.1.5. ODPRAVA ZARAŠČANJA NA EKSTENZIVNEM TRAVNIKU

5. KAZALNIK: vzpostavitev kopenskih habitatov za ciljne vrste (3-5)

Suha travišča se v zavarovanem območju pojavljajo predvsem na območju Nature 2000 Bohor. Osredotočili smo se na habitatni tip 6210 (*) – polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco-Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk), ki so eden od najpestrejših življenjskih prostorov, vendar pa zaradi opuščanja rabe in drugih različnih načinov upravljanja so tako v Sloveniji, kot v Evropi ogroženi.

Na ekstenzivnem travniku, ki je tudi pohodniška in razglediščna točka smo odstranili lesno zarast in tako omogočili, da se travnik ne bo zarasel. Odstranili pa smo tudi zarast na dodatnih površinah, ki so bila v fazi zaraščanja predvsem s praprotnjo in robidovjem. V naslednjih letih bomo površine spremljali in dodatno odpravljali zarast, da se bodo travniki vzpostavili v ugodno stanje.

Sliki 10 in 11: Zaraščanje travnika in odprava zaraščene površine.

Zaradi velikega in težje prehodnega območja Nature 2000 Bohor, kjer se nahajajo suhi travniki smo za potrebe vpogleda v stanje suhih travnikov, priprave načrta upravljanja, in projektov iz kohezijskega sklada izvedli del monitoringa suhih travišč. Naravovarstveni status: – Kozjanski regijski park, evid. št.: 1413, Zakon o Spominskem parku Trebče (UL SRS št. 1/81 in 42/86); – Natura 2000 območje, Bohor, ID: S13000274, Uredba o posebnih varstvenih območjih (UL RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - Odl. US, 3/14, 21/16, 47/18, 82/20). Popis smo izvedli na osnovi Protokola za monitoring ekstenzivnih suhih travišč Biosfernega območja Kozjansko in Obsotelje, ki ga je pripravila Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Univerza v Mariboru, izr. prof. dr. Sonja Škornik, v okviru UNESCO projekta v letu 2023.

Z monitoringom, čeprav je bil le na manjšem območju smo ugotovili ter tako tudi potrdili našo skrb, da je največja grožnja suhim travnikom na našem območju predvsem zaraščanje in opuščanje rabe.

8.2 UKREPI ZA OBVLADOVANJE PODNEBNIH SPREMENB NA MOKRIŠČA

8.2.1 VZPOSTAVITEV MOKROTNIH TRAVIŠČ V JOVSIH

1. KAZALNIK: VZPOSTAVITEV PRIMERNIH KOPENSKIH HABITATOV ZA CILJNE VRSTE (1-3 ha)

Odstranjevanje ITV in posledično vzdrževanje mokrotnih travišč v Jovsih ter vzpostavitev kopenskih habitatov za ciljne vrste.

Naravovarstveni status:

– Naravna vrednota: Jovsi z ID: 4438, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115);

– Natura 2000 območje, Dobrava – Jovsi ID: SI3000268, Uredba o posebnih varstvenih območjih (UL RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - Odl. US, 3/14, 21/16, 47/18, 82/20).

Na območju Jovsov smo tudi letos izvedli aktivnosti za odstranjevanje lesne zarasti in invazivnih tujerodnih vrst. ITV so se na določenih površinah močno razrasle in ogrožajo naravno vegetacijo. Lesno zarast in ITV smo odstranjevali s pomočjo strojne opreme, pri čemer smo uporabljali mulčer za drobljenje vegetacije. Nekaj je bilo tudi ročnega odstranjevanja. Po zaključeni odstranitvi smo površine obdelali in jih zasadili z mešanici semen domorodnih travniških rastlin, značilnih za tamkajšnje mokrotne travnike. S tem si prizadevamo obnoviti naravno vegetacijo na tem območju.

8.3 UKREPI ZA PODROČJE EKOSISTEMSKIH STORITEV IN KRAJINSKIH ZNAČILNOSTI

Pri ukrepih za področje ekosistemskih storitev kot krajinskih značilnosti smo nadaljevali aktivnosti, ki smo jih pričeli v lanskem letu in v letu 2022. Osredotočili smo se na identifikacijo ekosistemskih storitev v zavarovanem območju, velik poudarek pa smo namenili predvsem krajinskim značilnostim, kjer smo sodelovali pri pripravi krajinske zasnove za Kozjanski regijski park oziroma Krajinske zasnove Kozjansko in Obsotelje ter naročili izvedbo krajinske zasnove za območje naravne vrednote - Naravna vrednota: Gnezdišče čebelarja z ID: 1930, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115).

8.3.1 IDENTIFIKACIJA, OVREDNOTENJE IN KARTIRANJE EKOSISTEMSKIH STORITEV

Pri ukrepih za področje ekosistemskih storitev smo se v letošnjem letu osredotočili na travniške sadovnjake ter tako identificirali ekosistemske storitve v skladu z metodologijo projekta NatGuidES, kjer smo lansko leto tudi sodelovali pri pripravi priročnika za identifikacijo, ocenjevanje in kartiranje ekosistemskih storitev, ki je izšel v letošnjem letu.

Vključili smo se v Slovensko skupnost praks s področja biodiverzitete, ekosistemov in ekosistemskih storitev, ki jo vodi Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU). Namen skupnosti je povezati tako raziskovalce, podobne deležnike, kot tudi odločevalce v skupnost, kjer se bodo iskale spremembe, pobude in predlogi ter tako najti »semena sprememb oz. seeds of change« na temo ekosistemskih storitev, biodiverzitete in ekosistemov. Tako smo sodelovali na različnih srečanjih in delavnicah za ukrepe ekosistemskih storitev.

1. KAZALNIK: DOLOČITEV PROSTORSKIH NOSILCEV EKOSISTEMSKIH STORITEV

- ekosistemske storitve JZ KP: vrednotenje travniških sadovnjakov v zavarovanem območju

Udeležili in sodelovali smo na temo ekosistemskih storitev na naslednjih srečanjih in delavnicah:

- 23. 1. 2024: Srečanje projekta SELINA: 1. srečanje Slovenske skupnosti praks (Community of Practice) s področja biodiverzitete, ekosistemov in ekosistemskih storitev (Ljubljana, ZRC SAZU).
- 7. 11. 2024: Srečanje projekta SELINA: 2. srečanje Slovenske skupnosti praks (Community of Practice) s področja biodiverzitete, ekosistemov in ekosistemskih storitev z naslovom »Podatki in ocenjevanje ekosistemskih storitev« (spletno srečanje, ZOOM - ZRC SAZU).

- 20. 11. 2024: Seminar o bobru: »Bober, zaveznik ali škodljivec« - eno od predavanj je bilo »Vrednotenje ekosistemskih storitev mokrišč v luči bobrovih dejavnosti«, ki ga je izvedel dr. Anže Japelj (Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije).
- 9. 12. 2024: mednarodni dialog v okviru projekta SELINA (»Connecting science, policy and practice: guidance for supporting commissioners of ecosystem service assessments«).

8.3.2 SODELOVANJE PRI DOGRAJEVANJU IN TESTIRANJU PREDLOGA OSNUTKA PREDPISA ZA DOLOČITEV KRAJINSKIH ZNAČILNOSTI

V letošnjem letu smo imeli nalogo sodelovanja pri dograjevanju in testiranju predloga osnutka predpisa o krajinskih značilnostih, ki ga pripravlja resorno ministrstvo, vendar žal pri tem nismo sodelovali.

Pri ukrepih za področje krajinskih značilnosti smo izvedli naročilo za Krajinsko zasnovo peskokopa Župjek – predmet krajinske zasnove je urejanje območja zoološke in geološke naravne vrednote (Bizeljsko – gnezdišče čebelarja, ident. št. 1930), predvsem območja, ki je v lasti oz. upravljanju Kozjanskega parka. (izdelovalec Acer Novo mesto d.o.o.).

Hkrati smo sodelovali v procesu izdelave krajinske zasnove z imenom Krajinska zasnova Kozjansko in Obsotelje, ki se izdeluje kot strokovna podlaga za regionalni prostorski plan, na pobudo predstavnikov MNVP. Omenjeno Krajinsko zasnovo za Kozjansko in Obsotelje izdeluje: Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p..

2. KAZALNIK: SODELOVANJE PRI AKTIVNOSTIH

Udeležili in sodelovali smo na temo krajinskih značilnosti na različnih delavnicah, sestankih in terenskih ogledih:

- 15. 2. 2024: Strokovna delavnica Izzivi načrtovanja krajine v povodju Ledave za omilitev podnebnih sprememb, ki jo je organiziral Krajinski park Goričko dne, 15. 2. 2024.
- 20. 2. 2024: zoom srečanje s predstavniki ACER d.o.o. – krajinska zasnova peskokopa župjek
- 5. 3. 2024: terensko srečanje s predstavniki Acer d.o.o. v peskokopu Župjek
- 6. 6. 2024: 1. delavnica: Krajinska zasnova območja Kozjanskega parka za regionalni prostorski plan (Podsreda – JZ Kozjanski park)
- 2. 7. 2024: terenski ogled s predstavniki Acer d.o.o. v Župjeku
- 26. 7. 2024: prejeli smo prvi osnutek Krajinske zasnove peskokopa Župjek
- 2. 9. 2024: zoom srečanje s predstavniki Acer d.o.o.
- 25. 10. 2024: 2. delavnica: Krajinska zasnova območja Kozjanskega parka za regionalni prostorski plan (Podsreda – JZ Kozjanski park)
- 11. 12. 2024: delovni sestanek z dr. Alešem Mlakarjem in predstavniki Urbanističnega inštituta RS
- November 2024: prejeli Krajinsko zasnovo peskokopa Župjek, ki so jo izdelali v podjetju Acer d.o.o.
- Različni sestanki, usklajevanja in terenski ogledi v zavarovanem območju Kozjanski regijski park za krajinsko zasnovo Kozjanskega parka za regionalni prostorski plan.
- Različni sestanki, usklajevanja in terenski ogledi v naravni vrednosti gnezdišče čebelarja za krajinsko zasnovo peskokopa Župjek.

Slika 12: Delavnica za krajinsko zasnovo Kozjanskega parka za regionalni prostorski plan.

KRAJINSKA ZASNOVA ZA REGIONALNI PROSTORSKI PLAN

Ministrstvo za naravne vire in prostor, Direktorat za prostor in graditev, je z namenom zagotovitve obveznih strokovnih podlag za regionalne prostorske plane skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 –ZDU-10, 78/23 –ZUNPEOVE, 95/23 –ZIUOPZP in 23/24; krajše ZUreP-3) pristopilo k pripravi metodologije in vzorčnega primera krajinske zasnove za regionalni prostorski plan (krajše KZ za RPP). Izdelovalec naloge je Urbanistični inštitut RS (s podizvajalci), ki je leta 2020 že izdelal Priporočila za izdelavo krajinske zasnove.

Ministrstvo skupaj z izdelovalcem je predlagalo, da se v vzorčnem primeru obravnava območje Kozjanskega parka kot krajinsko zaokroženo območje, ki presega občinske meje in je zavarovano območje po predpisih o ohranjanju narave (regijski park, po IUCN zavarovana krajina). KZ za RPP bo lahko tudi ena od strokovnih podlag za pripravo upravljaljskega načrta, s katerim park še ne razpolaga.

KRAJINSKA ZASNOVA ZA PESKOKOP ŽUPJEK

Za območje zoološke in geološke naravne vrednote (Bizeljsko - Gnezdišče čebelarja z ID: 1930, določena s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23115) je za naročnika izdelave krajinske zasnove JZ Kozjanski park izdelal ACER Novo mesto d.o.o. Predmet krajinske zasnove je urejanje območja naravne vrednote Župjek, predvsem območja, ki je v lasti oz. upravljanju Kozjanskega parka, s poudarkom na preureditvi reliefa, ureditvi nove mreže poti in ureditvi vstopne točke ter umestitvi različnih manjših ureditev za opazovanje narave, izobraževanje in ozaveščanje, prostočasne dejavnosti v naravnem okolju ipd. In s smiselnim navezovanjem na širši prostor (turistični programi zasebnega investitorja). Obravnavano območje obsega cca 13,8 ha in leži v Občini Brežice in hkrati leži v območju Kozjanskega parka. Ker območje urejanja sega izven območja naravne vrednote in izven območja stavbnih zemljišč, lahko ta krajinska zasnova predstavlja tudi strokovno podlago za spremembe in dopolnitve OPN občine Brežice za rekreacijske in turistične ureditve na stičnih območjih.

Izhodišče: Kozjanski park želi urediti območje nekdanjega peskokopa z rešitvami za preprečitev oz. bistveno zmanjšanje škodljivih vplivov na biotsko raznovrstnost, ki so na tem območju že prisotni zaradi vnosa in razširjanja invazivnih tujerodnih vrst.

Analitičnemu delu, ki je bil izdelan za širše območje peskokopa in celotno območje NV Župjek, so dodali idejno zasnovo, ki se osredotoča na ureditve samega peskokopa, predvsem na območju, ki je v lasti oz. upravljanju Kozjanskega parka.